

Nastroje społeczne w czerwcu

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997-2017

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

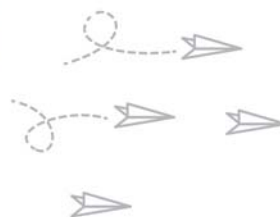
badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

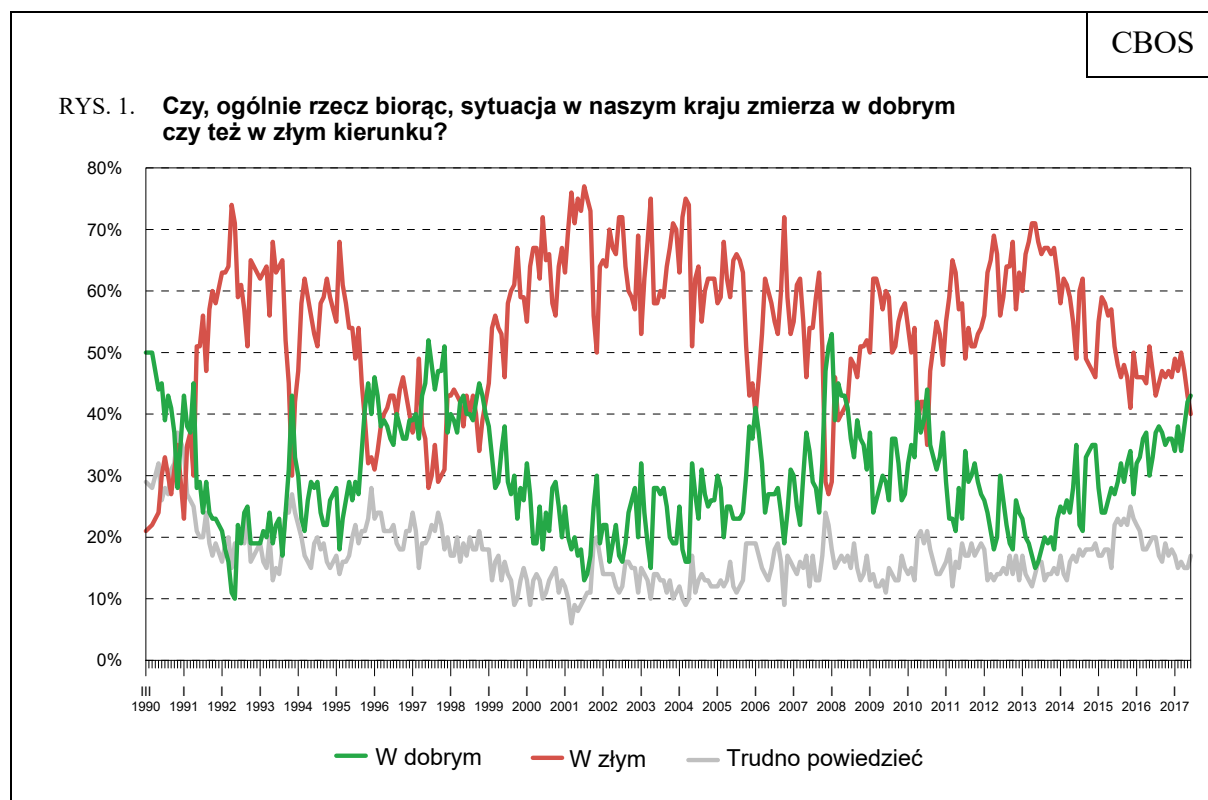

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W czerwcu¹ możemy mówić o nieznacznej poprawie dużej części wskaźników nastrojów społecznych. Obserwujemy m.in. dalszy spadek negatywnych ocen sytuacji w kraju, coraz lepsze są też oceny sytuacji gospodarczej w Polsce. Ponadto, w porównaniu z majem, istotnie zmniejszył się pesymizm w przewidywaniach na najbliższy rok – zarówno dotyczących zmian w zakresie ogólnej sytuacji w kraju, jak i w jej wymiarze politycznym oraz gospodarczym.

OCENY

Czerwiec to już kolejny miesiąc, w którym można obserwować niewielki spadek odsetka negatywnych ocen **sytuacji w kraju**. Aktualnie po raz pierwszy od siedmiu lat pozytywne oceny odnoszące się do rozwoju sytuacji w Polsce nieznacznie przewyższają negatywne (43% wobec 40%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (325) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 czerwca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
W dobrym	33	37	38	37	35	36	36	34	38	34	38	42	43
W złym	47	43	45	47	46	47	46	49	47	50	47	43	40
Trudno powiedzieć	20	20	17	16	19	17	18	17	15	16	15	15	17

Zadowolenie z kierunku rozwoju sytuacji w Polsce wyraźnie koreluje dodatnio przede wszystkim z prawicowymi poglądami politycznymi respondentów i częstszym ich udziałem w praktykach religijnych. Stosunkowo częściej niż inni wyrażają je również osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a w grupach społeczno-zawodowych – robotnicy wykwalifikowani i renciści (zob. tabelę aneksową 1).

W potencjalnych elektoratach zadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju dominuje nad niezadowoleniem przede wszystkim w elektoracie PiS (85% wobec 7%), ale także wśród sympatyków ruchu Kukiz'15 (48% wobec 36%) oraz w grupie osób niezdecydowanych co do ewentualnego uczestnictwa w wyborach (43% wobec 37%). Natomiast ci, którzy w głosowaniu poparliby – według własnych deklaracji – Platformę Obywatelską, a także respondenci niezamierzający w nim uczestniczyć najczęściej negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym wśród wyborców PO przewaga opinii negatywnych nad pozytywnymi jest szczególnie duża (76% wobec 14%).

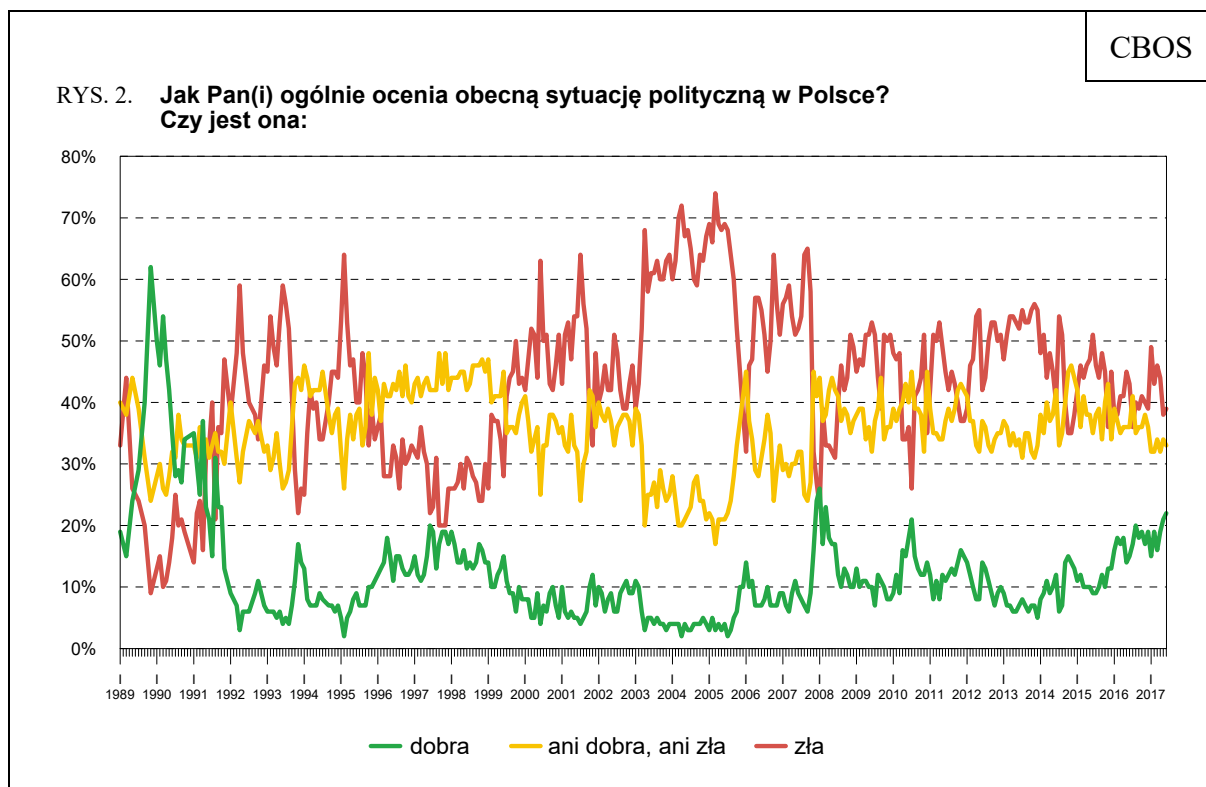
Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	85	7	8
Kukiz'15	48	36	16
Platforma Obywatelska	14	76	10
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	43	37	20
Niezamierzający brać udziału w wyborach	23	48	29

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące tego elektoratu należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką jego liczebność w próbie

Opinie o **sytuacji politycznej** w kraju są zbliżone do ubiegłomiesięcznych. Dwie piąte badanych wyraża przekonanie, że jest ona zła (39%), jedna trzecia ocenia sytuację polityczną w kraju jako przeciętną (33%), a nieco ponad jedna piąta uznaje ją za dobrą (22%).

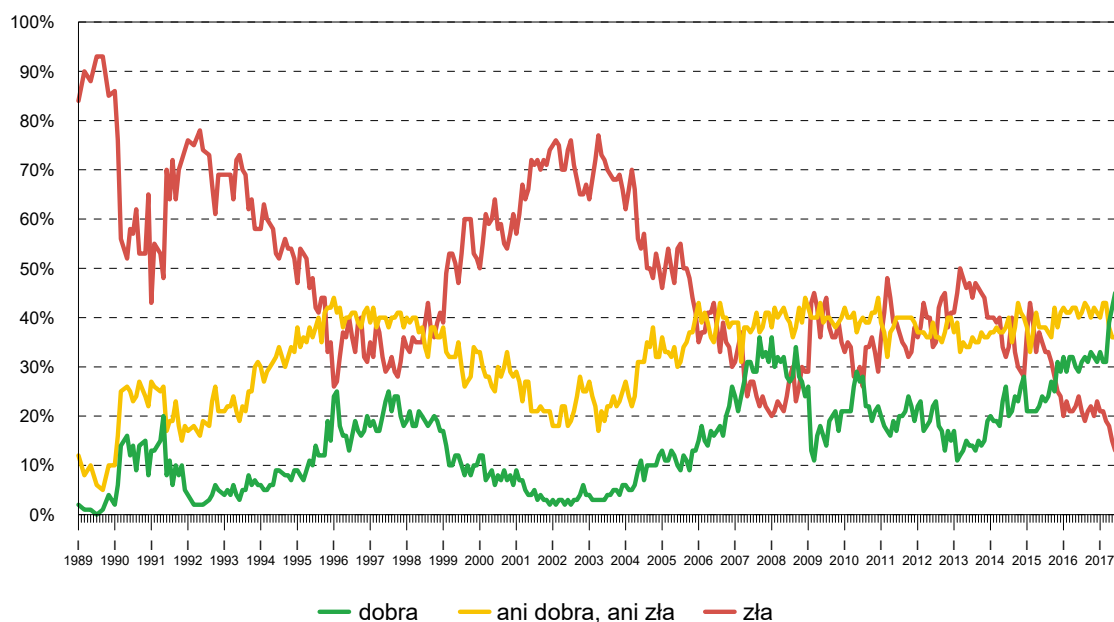
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobra	15	17	20	18	19	17	19	15	19	16	19	21	22
– ani dobra, ani zła	36	41	35	36	36	38	36	32	32	34	32	34	33
– zła	43	36	40	39	41	40	39	49	43	46	44	38	39
Trudno powiedzieć	6	6	5	7	4	5	6	4	5	5	5	7	6

Po raz kolejny w niewielkim zakresie poprawiły się oceny **sytuacji gospodarczej** w Polsce. Odsetek pozytywnych opinii na ten temat wzrósł o 3 punkty procentowe (do 45%), a o 2 punkty ubyło ocen negatywnych (do 13%). Tym samym aktualny bilans ocen odnoszących się do stanu polskiej gospodarki jest najkorzystniejszy, odkąd monitorujemy tę kwestię, a więc od 1989 roku.

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce?
Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

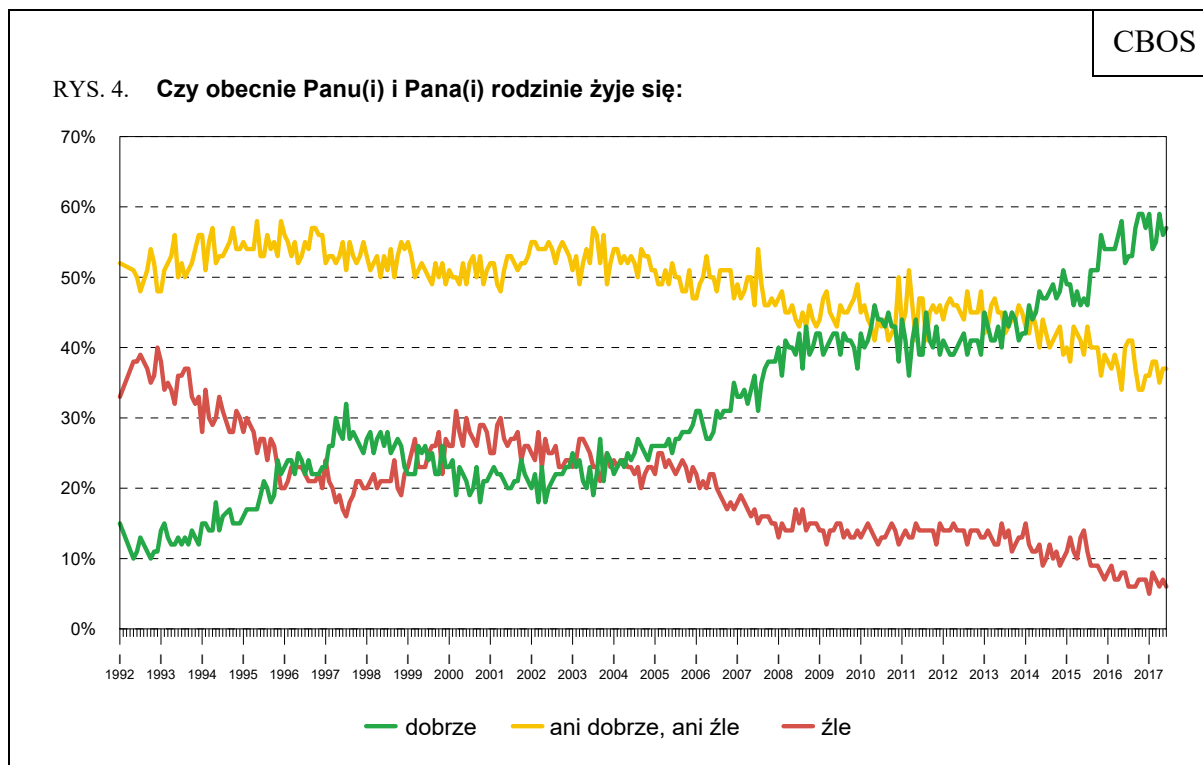
Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobra	29	31	32	31	33	32	31	33	31	31	39	42	45
– ani dobra, ani zła	40	41	43	42	40	42	41	40	43	43	38	36	36
– zła	24	21	19	21	22	20	23	21	21	19	18	15	13
Trudno powiedzieć	7	7	6	6	5	6	5	6	6	7	5	7	6

Od maja w zasadzie nie zmieniły się oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin**. Ponad połowa respondentów twierdzi, że im i ich rodzinom żyje się dobrze (57%), nieco ponad jedna trzecia poziom życia swój i swojej rodziny określa jako przeciętny (37%), a tylko nieliczni są z niego niezadowoleni (6%).

Tabela 5

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobrze	52	53	53	57	59	59	57	59	54	55	59	56	57
– ani dobrze, ani źle	40	41	41	37	34	34	36	36	38	38	35	37	37
– źle	8	6	6	6	7	7	7	5	8	7	6	7	6

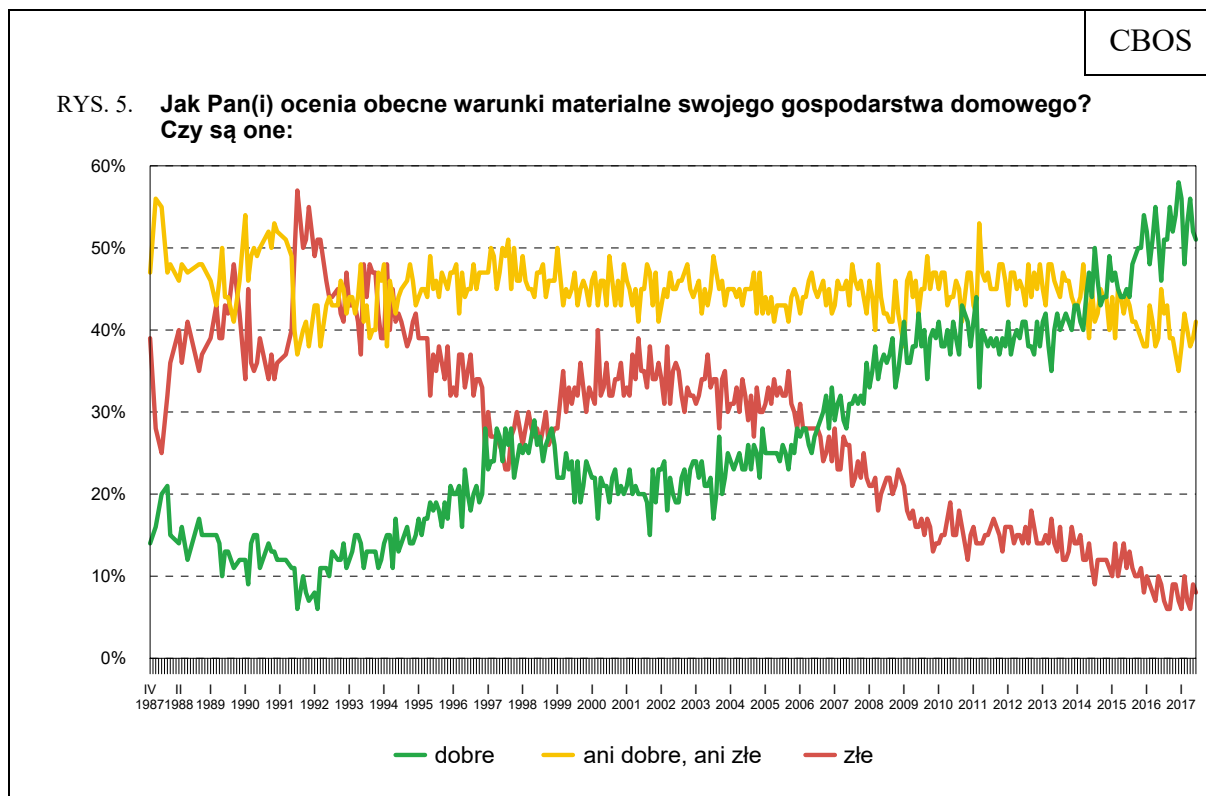

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych** również są zbliżone do ubiegłomiesięcznych. Połowa respondentów jest nimi usatysfakcjonowana (51%), dwie piąte określa je jako przeciętne (41%), a co dwunasty jest z nich niezadowolony (8%).

Tabela 6

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobre	46	51	51	55	52	54	58	56	48	53	56	52	51
– ani dobre, ani złe	45	42	43	39	39	37	35	38	42	40	38	39	41
– złe	9	7	6	6	9	9	7	6	10	7	6	9	8

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Nieco gorsze niż w maju są opinie o **sytuacji w zakładach pracy**. Ubyło pracowników oceniających ją dobrze (o 3 punkty procentowe, do 61%), a przybyło tych, którzy uważają, że jest ona przeciętna – ani dobra, ani zła (o 5 punktów, do 28%). Niezadowolenie z sytuacji w swoim zakładzie pracy wyraża, tak jak przed miesiącem, co dziesiąty pracujący (10%).

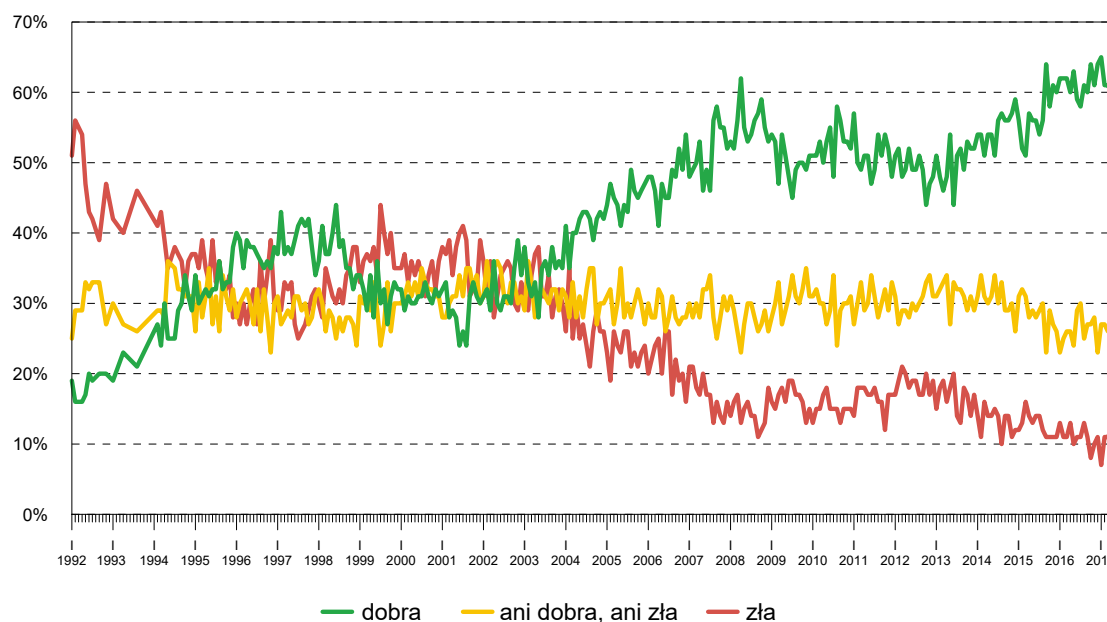
Tabela 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	N*												
	516	501	568	520	497	544	602	574	525	537	595	549	554
	w procentach												
– dobra	59	58	61	60	64	61	64	65	61	61	60	64	61
– ani dobra, ani zła	29	30	25	27	27	28	23	27	27	26	26	23	28
– zła	11	11	13	11	8	10	11	7	11	11	12	10	10
Trudno powiedzieć	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1	2	3	1

* Dotyczy osób pracujących, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze czasu

RYS. 6. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?
Czy jest ona:

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

We wszystkich ocenach odnoszących się do wymiaru publicznego zróżnicowania społeczno-demograficzne prezentują się podobnie. Lepszym opiniom na temat sytuacji w kraju, sytuacji politycznej i stanu gospodarki sprzyjają przede wszystkim prawicowe poglądy polityczne oraz częstszy udział w praktykach religijnych (zob. tabele aneksowe 1–3).

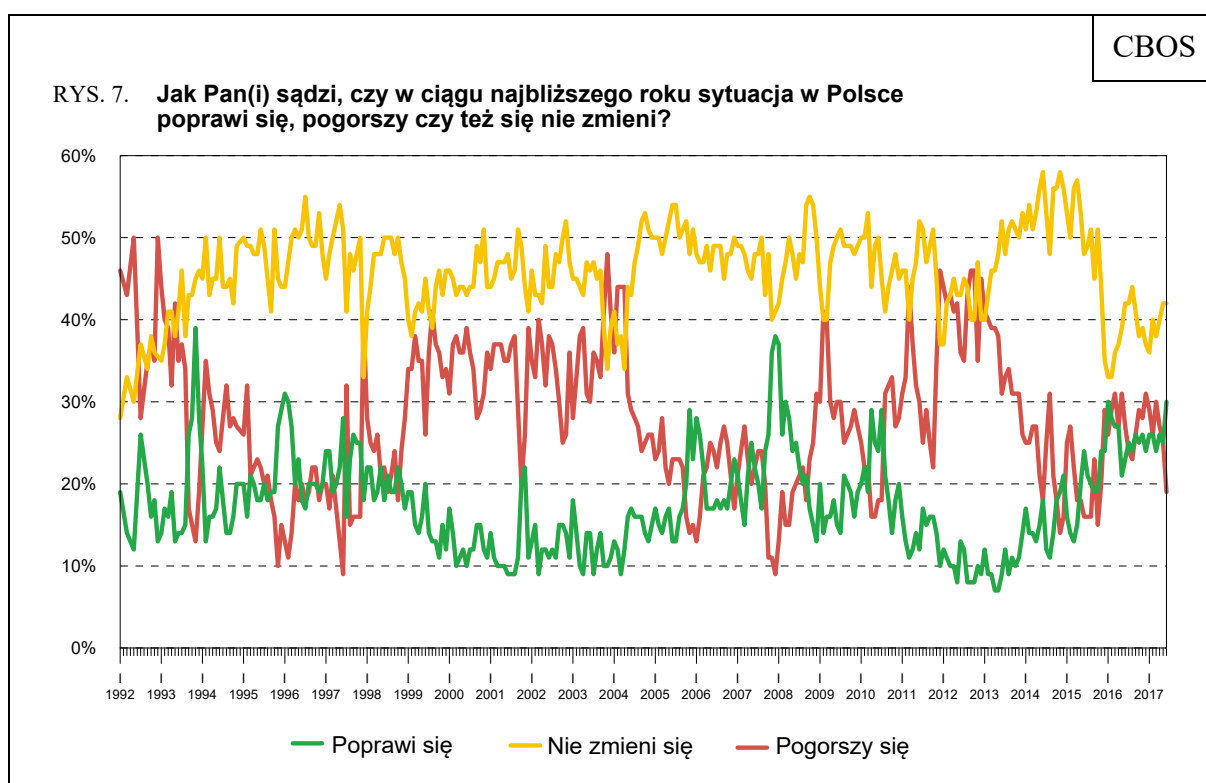
Zupełnie inaczej rozkładają się odpowiedzi na pytania dotyczące wymiaru prywatnego. Tutaj kwestie światopoglądowe nie mają aż tak istotnego znaczenia – poziom życia respondentów i ich rodzin, warunki materialne gospodarstw domowych oraz sytuacja w zakładach pracy oceniane są z reguły tym lepiej, im młodszy wiek badanych, wyższy poziom wykształcenia, a także im wyższe są ich dochody *per capita* oraz większe zadowolenie z własnej sytuacji materialnej. Ocena jakości życia związana jest także z wielkością miejsca zamieszkania – im większa miejscowość, tym bardziej korzystne oceny (zob. tabele aneksowe 4–5).

PRZEWIDYWANIA

W stosunku do maja dość znacząco poprawiły się przewidywania dotyczące rozwoju **sytuacji w kraju w najbliższym roku**. Wprawdzie nadal około dwóch piątych badanych (42%) sądzi, że się ona nie zmieni, jednak przybyło tych, którzy wyrażają nadzieję na jej poprawę (z 25% do 30%), a ubyło pesymistów w tym względzie (z 25% do 19%).

Tabela 8

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
Poprawi się	23	25	24	26	25	26	24	26	26	24	26	25	30
Nie zmieni się	42	42	44	41	38	39	37	36	40	38	40	42	42
Pogorszy się	27	24	23	26	29	28	31	29	26	30	27	25	19
Trudno powiedzieć	8	9	9	7	8	7	8	9	8	7	7	8	9

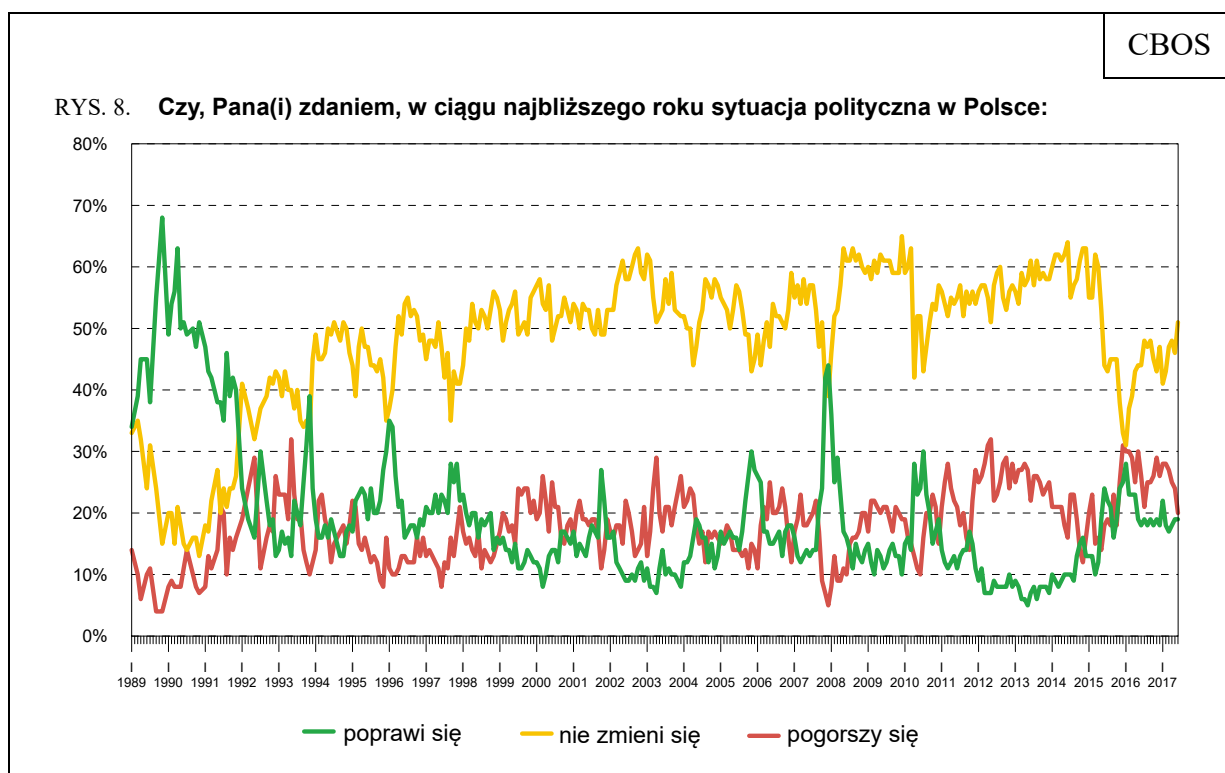

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Prognozy **sytuacji politycznej** w Polsce są obecnie również nieco mniej pesymistyczne niż miesiąc temu. Odsetek osób spodziewających się pogorszenia jakości życia politycznego zmniejszył się o 4 punkty procentowe (do 20%), przy niezmienionej liczbie respondentów, którzy przewidują jej poprawę (19%). Nadal jednak najczęstszy jest pogląd, że w ciągu najbliższego roku sytuacja na polskiej scenie politycznej nie zmieni się (51%).

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawi się	18	19	18	19	18	19	18	22	18	17	18	19	19
– nie zmieni się	44	48	47	48	45	43	47	41	43	47	48	46	51
– pogorszy się	26	21	25	25	26	29	26	28	28	27	25	24	20
Trudno powiedzieć	12	12	10	8	11	9	9	9	11	9	10	11	10

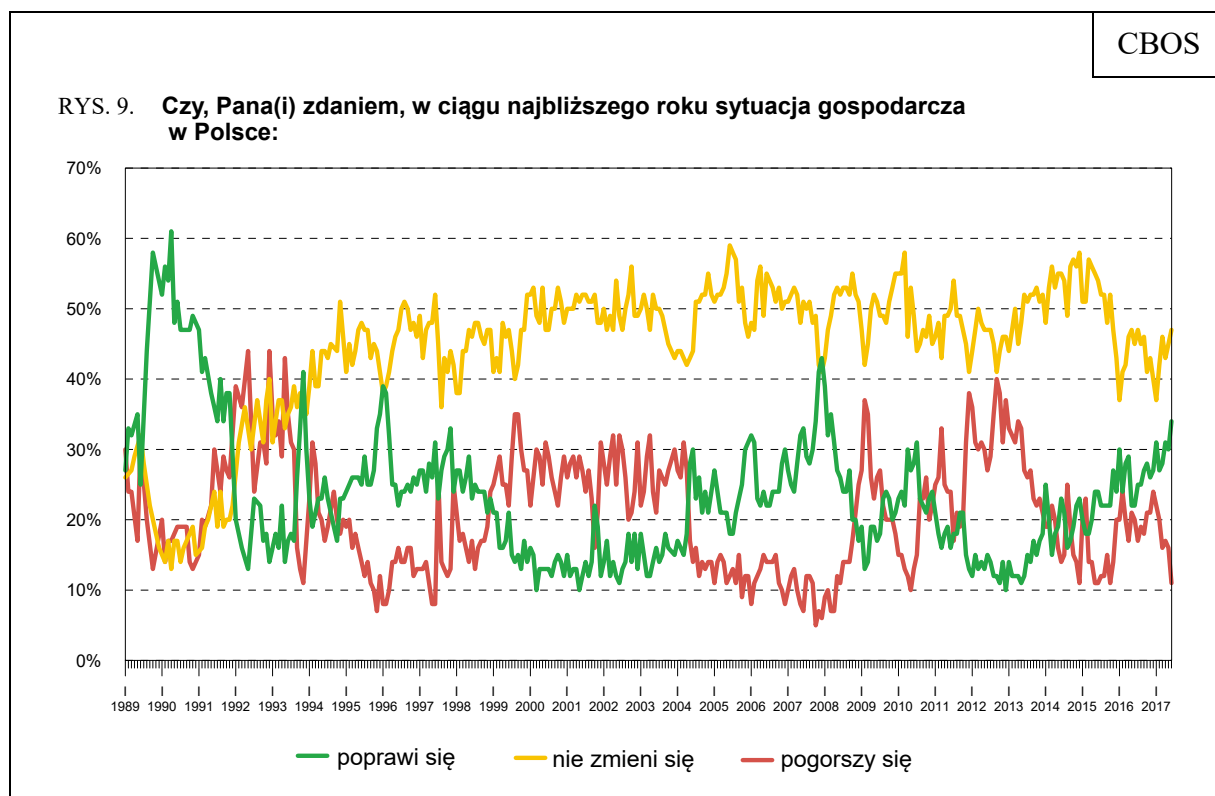

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Lepsze niż przed miesiącem są także prognozy **sytuacji gospodarczej** w Polsce na najbliższy rok. Odsetek badanych przewidujących poprawę stanu polskiej gospodarki kształtuje się obecnie na poziomie 34% (wzrost o 4 punkty procentowe), ci zaś, którzy obawiają się jej pogorszenia, stanowią 11% ogółu (spadek o 5 punktów). Niemal połowa respondentów (47%, wzrost o 2 punkty) nie spodziewa się zmian w tej dziedzinie.

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawi się	22	25	25	27	28	26	27	31	27	28	31	30	34
– nie zmieni się	45	47	45	46	41	43	40	37	42	46	43	45	47
– pogorszy się	20	17	19	18	21	21	24	22	20	16	17	16	11
Trudno powiedzieć	13	11	11	9	10	10	9	10	10	10	9	9	8

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Przewidywania dotyczące sfery prywatnej są również nieco mniej pesymistyczne niż przed miesiącem. Liczba badanych przewidujących pogorszenie **warunków materialnych** swoich gospodarstw domowych w ciągu najbliższego roku zmniejszyła się z 12% do 9%, natomiast z 9% do 7% ubyło tych, którzy prognozują w tym czasie negatywne zmiany w zakresie **jakości życia** swoich rodzin. Niezmiennie jednak w odniesieniu do sytuacji materialnej oraz jakości życia większość respondentów spodziewa się utrzymania *status quo* (odpowiednio 71% i 62%), optymiści w tym względzie stanowią mniej więcej jedną piątą ogółu (odpowiednio 20% i 22%).

Tabela 11

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawią się	17	21	20	19	18	19	21	21	22	16	20	19	20
– pozostaną bez zmian	76	71	72	73	72	72	71	70	67	76	71	69	71
– pogorszą się	7	8	8	8	10	9	8	9	11	9	9	12	9

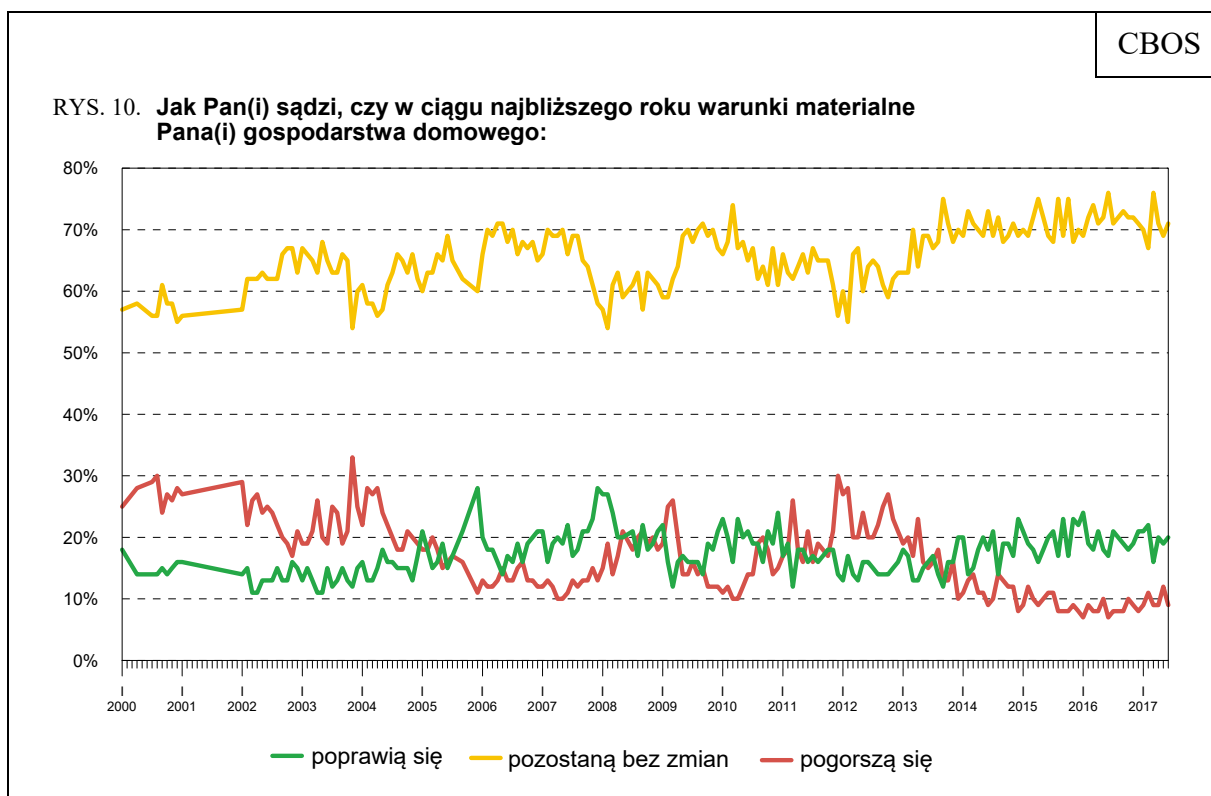
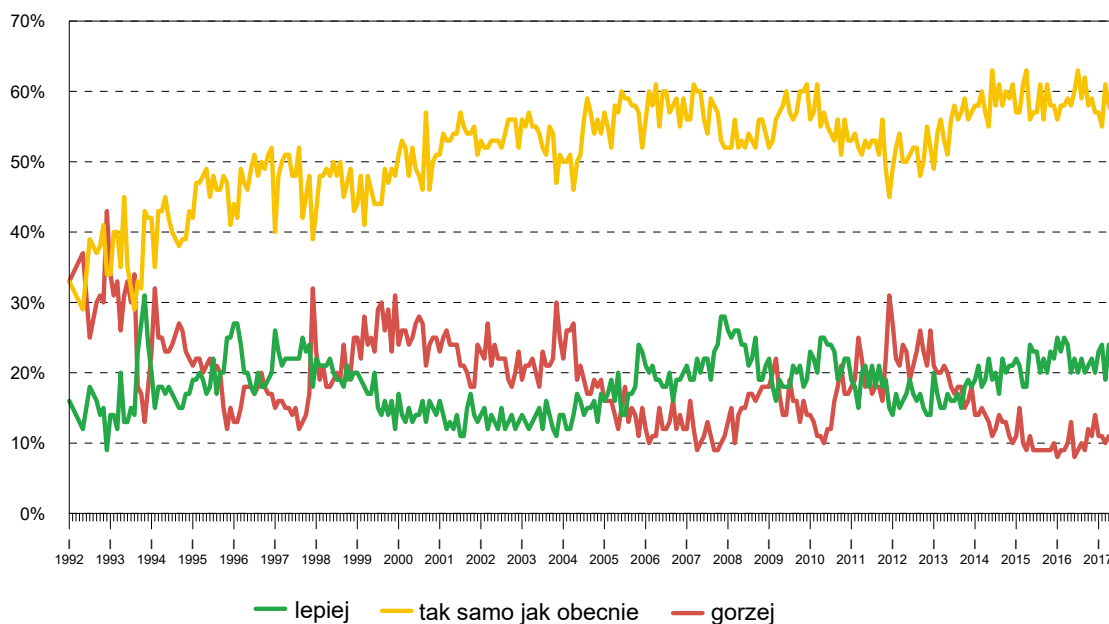

Tabela 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– lepiej	22	20	22	20	21	22	20	23	24	19	24	23	22
– tak samo	60	63	59	62	58	59	57	57	55	61	58	57	62
– gorzej	8	9	10	9	12	11	14	11	11	10	11	11	9
Trudno powiedzieć	10	8	9	9	9	8	9	9	10	10	8	9	7

RYS. 11. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

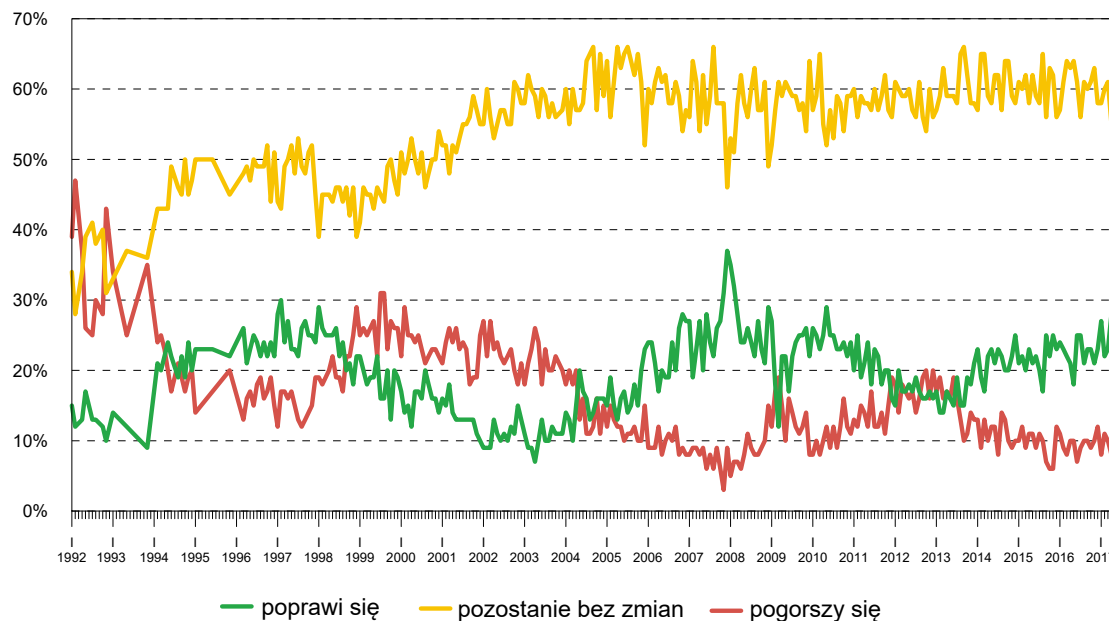
W stosunku do maja poprawiły się również przewidywania dotyczące kondycji **zakładów pracy respondentów**. Przybyło pracowników uważających, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w ich zakładach pracy poprawi się (o 5 punktów procentowych, do 30%), jednocześnie ubyło tych, którzy prognozują, że pozostanie niezmienną (z 57% do 52%). Zmian na gorsze, podobnie jak przed miesiącem, obawia się mniej więcej co ósmy pracujący (12%).

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	N*	515	501	568	520	497	544	603	574	525	538	595	550
	w procentach												
– poprawi się	25	25	21	23	23	21	23	27	22	23	28	25	30
– pozostanie bez zmian	61	56	61	60	61	63	58	58	60	61	55	57	52
– pogorszy się	7	9	10	10	9	10	12	8	11	10	8	11	12
Trudno powiedzieć	7	10	8	7	7	6	7	7	7	5	9	7	6

* Dotyczy osób pracujących, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze czasu

RYS. 12. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy*:

* Odpowiedzi respondentów aktywnych zawodowo. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

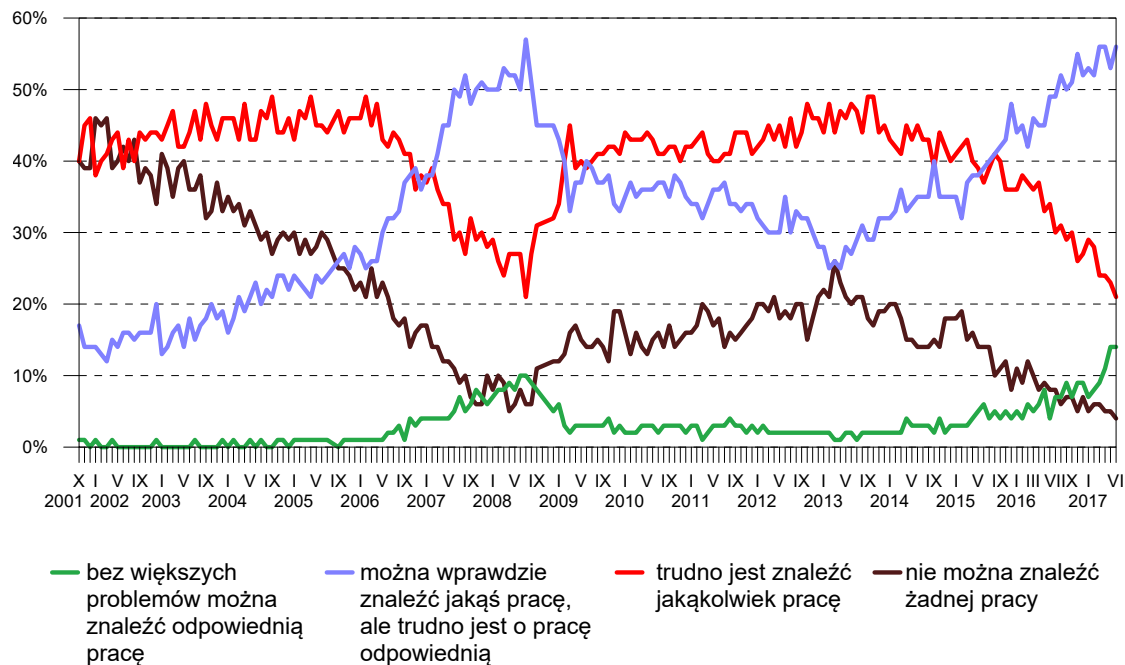
OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY I BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA

Nieco lepsze od ubiegłomiesięcznych są oceny **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Ponad dwie trzecie ankietowanych (70%, wzrost o 3 punkty procentowe) uważa, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć zatrudnienie, w tym jednak aż 56% (wzrost o 3 punkty) ocenia, że trudno jest o pracę odpowiednią. Jedna piąta ogółu badanych (21%, spadek o 2 punkty) twierdzi, że niełatwo jest o jakiegokolwiek zatrudnienie, natomiast tylko 4% respondentów uważa, że nie można znaleźć żadnej pracy.

Tabela 14

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016						2017						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	4	7	7	9	7	9	9	7	8	9	11	14	14
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	49	49	52	50	51	55	52	53	52	56	56	53	56
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	34	30	31	29	30	26	27	29	28	24	24	23	21
– nie można znaleźć żadnej pracy	8	8	6	7	7	5	7	5	6	6	5	5	4
Trudno powiedzieć	5	6	4	5	5	5	5	6	5	6	5	5	5

RYS. 13. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy?
Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

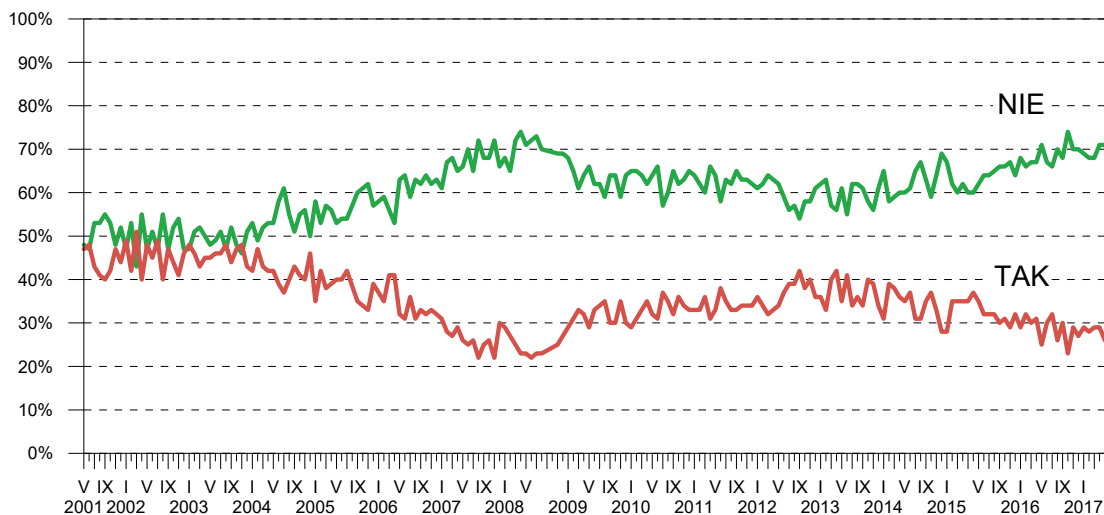
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Przekonanie o możliwości znalezienia zatrudnienia, w tym również satysfakcjonującego, wyrażają przede wszystkim mieszkańcy największych miast, osoby z wyższym wykształceniem, ankietowani uzyskujący najwyższe dochody *per capita*, mające od 18 do 24 lat, a w grupach zawodowych zwłaszcza kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla, pracownicy administracyjno-biurowi oraz osoby zatrudnione w sektorze usług – zob. tabelę aneksową 6.

W czerwcu, po ubiegłomiesięcznym spadku, **poczucie zagrożenia bezrobociem** powróciło do poziomu z kwietnia. Obecnie niespełna jedna trzecia pracujących (29%, wzrost o 3 punkty procentowe) obawia się utraty zatrudnienia, natomiast ponad dwie trzecie (69%, spadek o 2 punkty) określa swoją sytuację zawodową jako stabilną, w tym więcej niż jedna czwarta (27%, spadek o 4 punkty) w ogóle nie bierze pod uwagę utraty obecnej pracy.

RYS. 14. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: „bardzo poważnie się z tym liczę” i „raczej się z tym liczę” (TAK) oraz „nie, to mało prawdopodobne” i „raczej nie” (NIE). Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz pracującym na własny rachunek poza rolnictwem

Tabela 15

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2016							2017																		
	VI (N=515)	VII (N=501)	VIII (N=568)	IX (N=521)	X (N=497)	XI (N=544)	XII (N=603)	I (N=575)	II (N=525)	III (N=538)	IV (N=595)	V (N=551)	VI (N=554)													
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	4	30	8	32	4	26	5	30	4	23	4	29	5	27	4	29	5	28	5	29	4	29	3	26	5	29
Raczej tak	26		24		22		25		19		25		22		25		23		24		25		23		24	
Raczej nie	39		38		37		38		46		39		41		39		39		37		40		40		42	
Nie, to mało prawdopodobne	28	67	28	66	33	70	30	68	28	74	31	70	29	70	30	69	29	68	31	68	31	71	31	71	27	69
Trudno powiedzieć	3	3	2	2	4	4	3	3	3	3	1	1	3	3	2	2	4	4	2	2	1	1	3	3	2	2

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze czasu

Możliwość utraty pracy nieco częściej niż inni biorą pod uwagę osoby z wykształceniem podstawowym (40%), o relatywnie niskich lub przeciętnych dochodach *per capita* (35% – 37%), niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej (36%), a pod względem statusu zawodowego przede wszystkim robotnicy niewykwalifikowani (45%) oraz pracownicy usług (41%) – zob. tabelę aneksową 7.

W czerwcu odnotowujemy dalszy wzrost niektórych wskaźników nastrojów społecznych. W ocenie ogólnej sytuacji w kraju po raz pierwszy od siedmiu lat, a więc od czasu katastrofy smoleńskiej, oceny pozytywne nieznacznie przewyższają negatywne. Lepiej niż w maju oceniana jest także sytuacja gospodarcza w Polsce. W tym wymiarze ocen pozytywnych jest już ponad trzykrotnie więcej niż negatywnych, co oznacza najkorzystniejszy bilans w historii naszych badań. Nieco lepsze niż przed miesiącem są również przewidywania na najbliższy rok, zwłaszcza te, które dotyczą wymiaru publicznego, ale także odnoszące się do sytuacji w zakładach pracy respondentów.

Wprawdzie dość systematycznie poprawiają się oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy, jednak w ostatnim miesiącu nieco wzrosło poczucie zagrożenia bezrobociem wśród pracujących oraz pogorszyły się formułowane przez nich oceny sytuacji w firmach, w których są zatrudnieni. W obu wymiarach można mówić o powrocie notowań do poziomu z marca i kwietnia.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		43	40	17	1018
Płeć	Mężczyźni	46	37	17	479
	Kobiety	41	42	17	539
Wiek	18–24 lata	47	38	14	78
	25–34	44	40	16	198
	35–44	33	48	20	190
	45–54	48	39	13	154
	55–64	42	39	19	184
	65 lat i więcej	49	32	19	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	45	36	19	404
	Miasto do 19 999	40	41	18	139
	20 000 – 99 999	44	38	18	212
	100 000 – 499 999	44	42	14	163
	500 000 i więcej mieszk.	39	49	12	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	47	35	18	195
	Zasadnicze zawodowe	53	30	17	248
	Średnie	44	38	18	312
	Wyższe	30	54	16	263
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	33	51	16	108
	Średni personel, technicy	42	48	10	31
	Pracownicy adm.-biurowi	24	63	13	68
	Pracownicy usług	48	35	18	67
	Robotnicy wykwalifikowani	54	31	15	120
	Robotnicy niewykwalifik.	44	48	8	51
	Rolnicy	49	32	19	50
	Pracujący na własny rach.	33	43	24	47
	Bezrobotni	42	43	15	32
	Emeryci	47	34	19	263
	Renciści	52	23	25	63
	Uczniowie i studenci	46	35	19	35
	Gospodynie domowe i inni	38	43	18	84
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	50	11
spółce właścicieli prywatnych i państwa		44	39	17	102
sekt. prywat. poza rolnict.		41	43	16	273
prywatnym gosp. rolnym		44	32	24	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	37	15	85
	Od 650 zł do 999 zł	51	30	19	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	48	30	22	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	47	37	17	156
	2000 zł i więcej	37	53	11	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	49	12	83
	Średnie	43	35	22	420
	Dobre	44	42	15	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	65	23	13	63
	Raz w tygodniu	50	30	21	432
	1–2 razy w miesiącu	41	44	15	163
	Kilka razy w roku	39	48	13	229
	W ogóle nie uczestniczy	23	57	20	119
Poglądy polityczne	Lewica	20	64	16	147
	Centrum	34	52	14	276
	Prawica	70	18	12	315
	Trudno powiedzieć	35	38	26	273

Tabela 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		22	33	39	6	1018
Płeć	Mężczyźni	24	30	41	4	477
	Kobiety	20	35	38	7	541
Wiek	18–24 lata	21	45	30	4	78
	25–34	18	37	39	6	198
	35–44	16	38	43	4	190
	45–54	25	32	38	5	154
	55–64	26	29	41	3	183
	65 lat i więcej	26	25	39	10	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	36	31	8	403
	Miasto do 19 999	20	39	37	4	139
	20 000 – 99 999	20	31	41	7	212
	100 000 – 499 999	22	29	48	1	163
	500 000 i więcej mieszk.	19	21	57	3	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	23	39	31	8	195
	Zasadnicze zawodowe	30	33	29	8	246
	Średnie	21	35	39	4	313
	Wyższe	15	26	55	3	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	14	30	54	1	108
	Średni personel, technicy	19	35	44	1	31
	Pracownicy adm.-biurowi	7	23	66	5	69
	Pracownicy usług	25	46	24	5	67
	Robotnicy wykwalifikowani	22	43	30	5	119
	Robotnicy niewykwalifik.	20	32	39	8	51
	Rolnicy	35	34	30	2	50
	Pracujący na własny rach.	21	19	52	8	47
	Bezrobotni	27	36	33	5	32
	Emeryci	27	25	40	8	263
	Renciści	30	40	25	5	62
	Uczniowie i studenci	18	39	40	2	35
	Gospodynie domowe i inni	16	42	32	10	84
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	17	27	50	5
spółce właścicieli prywatnych i państwa		22	43	34	2	102
sekt. pryw. poza rolnict.		17	33	46	5	272
prywatnym gosp. rolnym		34	38	24	4	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	30	37	28	5	85
	Od 650 zł do 999 zł	28	39	27	7	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	22	33	39	7	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	24	33	37	7	156
	2000 zł i więcej	21	27	52	0	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	24	49	8	83
	Średnie	20	34	38	7	421
	Dobre	24	33	40	4	514
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	28	30	7	63
	Raz w tygodniu	27	33	32	7	432
	1–2 razy w miesiącu	17	38	40	5	163
	Kilka razy w roku	18	34	45	3	230
	W ogóle nie uczestniczy	13	24	58	5	119
Poglądy polityczne	Lewica	8	28	60	3	147
	Centrum	11	33	52	4	276
	Prawica	45	29	23	3	315
	Trudno powiedzieć	13	39	35	12	274

Tabela 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		45	36	13	6	1019
Płeć	Mężczyźni	52	33	10	4	479
	Kobiety	39	38	14	8	541
Wiek	18–24 lata	33	45	17	5	78
	25–34	40	41	12	7	198
	35–44	44	34	16	5	191
	45–54	43	38	13	7	154
	55–64	47	37	9	7	183
	65 lat i więcej	54	27	11	8	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	43	37	12	8	404
	Miasto do 19 999	38	39	16	8	139
	20 000 – 99 999	49	33	13	6	212
	100 000 – 499 999	48	39	10	3	163
	500 000 i więcej mieszk.	52	30	13	5	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	41	12	12	195
	Zasadnicze zawodowe	48	32	12	9	247
	Średnie	49	34	13	5	313
	Wyższe	46	38	13	3	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	49	33	16	2	108
	Średni personel, technicy	43	42	4	10	31
	Pracownicy adm.-biurowi	38	51	9	3	69
	Pracownicy usług	52	33	11	4	67
	Robotnicy wykwalifikowani	54	28	13	6	120
	Robotnicy niewykwalifik.	36	36	12	15	51
	Rolnicy	43	36	18	2	50
	Pracujący na własny rach.	44	45	8	3	47
	Bezrobotni	35	40	20	5	32
	Emeryci	51	31	11	7	263
	Renciści	43	38	11	8	62
	Uczniowie i studenci	24	51	21	4	35
	Gospodynie domowe i inni	30	41	14	15	84
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	39	47	9	5
spółce właścicieli prywatnych i państwa		63	29	5	3	102
sekt. pryw. poza rolnict.		43	35	16	6	273
prywatnym gosp. rolnym		41	37	19	2	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	39	37	18	7	85
	Od 650 zł do 999 zł	42	38	10	10	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	46	31	16	8	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	52	34	9	5	156
	2000 zł i więcej	51	37	10	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	31	23	15	83
	Średnie	40	39	14	7	421
	Dobre	51	35	9	5	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	29	5	7	63
	Raz w tygodniu	50	34	11	5	433
	1–2 razy w miesiącu	41	36	14	9	163
	Kilka razy w roku	42	36	14	7	230
	W ogóle nie uczestniczy	34	44	16	7	119
Poglądy polityczne	Lewica	39	40	17	4	147
	Centrum	41	43	12	5	276
	Prawica	66	22	9	3	315
	Trudno powiedzieć	29	43	16	13	275

Tabela 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		57	37	6	1020
Płeć	Mężczyźni	56	38	5	479
	Kobiety	57	36	7	541
Wiek	18–24 lata	82	15	3	78
	25–34	73	25	2	198
	35–44	61	33	6	191
	45–54	50	45	5	154
	55–64	42	52	6	184
	65 lat i więcej	46	40	13	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	41	6	405
	Miasto do 19 999	53	41	6	139
	20 000 – 99 999	60	34	6	212
	100 000 – 499 999	60	30	8	163
	500 000 i więcej mieszk.	66	31	2	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	43	42	16	195
	Zasadnicze zawodowe	43	53	4	248
	Średnie	61	34	5	313
	Wyższe	75	22	2	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	22	2	108
	Średni personel, technicy	64	36		31
	Pracownicy adm.-biurowi	65	35	1	69
	Pracownicy usług	83	15	1	67
	Robotnicy wykwalifikowani	51	44	5	120
	Robotnicy niewykwalifik.	56	38	6	51
	Rolnicy	52	46	3	50
	Pracujący na własny rach.	58	37	2	47
	Bezrobotni	45	31	24	32
	Emeryci	47	42	11	263
	Renciści	38	50	13	63
	Uczniowie i studenci	79	18	3	35
	Gospodynie domowe i inni	53	43	4	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	61	38	1	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	73	26	1	102
	sekt. prywat. poza rolnict.	64	32	4	273
	prywatnym gosp. rolnym	54	42	5	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	39	46	14	85
	Od 650 zł do 999 zł	48	43	9	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	53	39	8	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	55	41	3	156
	2000 zł i więcej	77	22	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	54	37	83
	Średnie	30	64	6	422
	Dobre	86	12	2	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	65	33	2	63
	Raz w tygodniu	58	36	5	433
	1–2 razy w miesiącu	50	44	6	163
	Kilka razy w roku	58	35	7	230
	W ogóle nie uczestniczy	52	36	11	119
Poglądy polityczne	Lewica	59	35	5	147
	Centrum	58	35	6	276
	Prawica	62	33	5	315
	Trudno powiedzieć	48	43	9	275

Tabela 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		61	28	10	1	554
Płeć	Mężczyźni	62	27	9	1	299
	Kobiety	59	30	10	1	255
Wiek	18–24 lata	78	20	2		36
	25–34	66	23	9	2	155
	35–44	58	30	12	1	160
	45–54	54	36	10		114
	55–64	57	30	11	1	77
	65 lat i więcej	76	17		7	12
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	32	10	1	232
	Miasto do 19 999	70	18	10	2	72
	20 000 – 99 999	71	21	8	0	96
	100 000 – 499 999	56	38	5	1	90
	500 000 i więcej mieszk.	58	25	16	1	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	54	41	6		53
	Zasadnicze zawodowe	57	33	8	1	133
	Średnie	61	24	13	2	161
	Wyższe	65	26	9	0	208
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	64	27	9		108
	Średni personel, technicy	62	16	23		31
	Pracownicy adm.-biurowi	52	37	11		69
	Pracownicy usług	74	18	7	1	67
	Robotnicy wykwalifikowani	67	20	12	1	120
	Robotnicy niewykwalifik.	61	33	2	5	51
	Rolnicy	32	58	10		50
	Pracujący na własny rach.	58	33	7	2	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	32	15		127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	68	19	11	2	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	67	25	7	1	273
	prywatnym gosp. rolnym	36	53	10	1	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	61	33	5	1	39
	Od 650 zł do 999 zł	62	33	4	1	80
	Od 1000 zł do 1399 zł	63	23	10	4	93
	Od 1400 zł do 1999 zł	60	25	15		64
	2000 zł i więcej	68	22	10		146
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	37	29	1	27
	Średnie	46	40	13	1	196
	Dobre	73	21	6	1	331
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	17	7		19
	Raz w tygodniu	60	29	10	1	221
	1–2 razy w miesiącu	66	25	9		83
	Kilka razy w roku	60	29	9	2	162
	W ogóle nie uczestniczy	57	28	13	2	64
Poglądy polityczne	Lewica	64	25	11		83
	Centrum	64	27	9	1	165
	Prawica	68	26	6	0	153
	Trudno powiedzieć	50	35	13	2	151

Tabela 6

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprowadzić pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		14	56	21	4	5	1020
Płeć	Mężczyźni	18	53	20	4	5	479
	Kobiety	10	58	22	4	6	541
Wiek	18–24 lata	20	63	16	1		78
	25–34	19	57	21	0	2	198
	35–44	12	62	19	4	3	191
	45–54	10	61	20	5	3	154
	55–64	12	50	25	7	5	184
	65 lat i więcej	13	46	23	5	13	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	55	24	6	4	405
	Miasto do 19 999	7	48	34	7	4	139
	20 000 – 99 999	11	58	23	2	6	212
	100 000 – 499 999	27	53	13	1	7	163
	500 000 i więcej mieszk.	23	68	2	1	6	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	8	49	30	6	7	195
	Zasadnicze zawodowe	16	48	25	6	4	248
	Średnie	13	59	17	5	6	313
	Wyższe	18	63	15		4	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	27	55	12		6	108
	Średni personel, technicy	6	72	10	5	7	31
	Pracownicy adm.-biurowi	8	76	13		3	69
	Pracownicy usług	15	66	18	1		67
	Robotnicy wykwalifikowani	21	52	23	4		120
	Robotnicy niewykwalifik.	15	57	27	2		51
	Rolnicy	6	48	32	6	8	50
	Pracujący na własny rach.	11	61	21	5	2	47
	Bezrobotni	6	52	29	14		32
	Emeryci	14	44	23	6	12	263
	Renciści	4	52	33	8	3	63
	Uczniowie i studenci	18	74	8			35
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	11	63	20	3	4	84
	inst. państw., publicznej	14	60	21	1	4	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	63	15	1	2	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	60	17	3	2	273
	prywatnym gosp. rolnym	5	47	32	8	8	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	15	48	22	10	5	85
	Od 650 zł do 999 zł	13	55	23	6	3	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	10	57	24	4	5	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	12	53	24	3	8	156
	2000 zł i więcej	25	61	11	1	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	3	42	38	13	4	83
	Średnie	9	56	23	5	7	422
	Dobre	20	57	17	2	4	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	14	56	14	7	9	63
	Raz w tygodniu	14	54	23	2	6	433
	1–2 razy w miesiącu	12	58	21	7	2	163
	Kilka razy w roku	14	60	17	5	4	230
	W ogóle nie uczestniczy	17	49	25	4	5	119
Poglądy polityczne	Lewica	11	62	17	6	4	147
	Centrum	15	57	22	3	3	276
	Prawica	16	56	19	3	5	315
	Trudno powiedzieć	13	51	24	5	8	275

Tabela 7

		Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		29	69	2	554
Płeć	Mężczyźni	28	70	2	299
	Kobiety	31	68	1	255
Wiek	18–24 lata	31	69		36
	25–34	33	65	2	155
	35–44	33	64	3	160
	45–54	24	76		114
	55–64	23	74	3	77
	65 lat i więcej	5	89	7	12
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	71	2	232
	Miasto do 19 999	32	66	2	72
	20 000 – 99 999	30	67	3	96
	100 000 – 499 999	28	71	1	90
	500 000 i więcej mieszk.	33	65	2	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	40	60		53
	Zasadnicze zawodowe	26	72	2	133
	Średnie	27	70	3	161
	Wyższe	30	69	1	208
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	68	2	108
	Średni personel, technicy	27	73		31
	Pracownicy adm.-biurowi	23	75	3	69
	Pracownicy usług	41	56	3	67
	Robotnicy wykwalifikowani	28	72		120
	Robotnicy niewykwalifik.	45	52	2	51
	Rolnicy	10	87	2	50
	Pracujący na własny rach.	25	74	1	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	29	68	3	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	66	2	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	31	68	1	273
	prywatnym gosp. rolnym	13	82	5	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	60	3	39
	Od 650 zł do 999 zł	35	65		80
	Od 1000 zł do 1399 zł	36	63	1	93
	Od 1400 zł do 1999 zł	23	75	2	64
	2000 zł i więcej	23	75	2	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	63	1	27
	Średnie	31	67	2	196
	Dobre	28	71	2	331
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15	74	11	19
	Raz w tygodniu	24	74	1	221
	1–2 razy w miesiącu	31	67	2	83
	Kilka razy w roku	35	63	2	162
	W ogóle nie uczestniczy	29	71	1	64
Poglądy polityczne	Lewica	29	68	3	83
	Centrum	28	70	2	165
	Prawica	22	75	3	153
	Trudno powiedzieć	37	63		151